

Sociologie voor de praktijk

Vragen bij hoofdstuk 3

Klaas J. Hoeksema
Siep van der Werf

Negende, herziene druk 2021

uitgeverij | C
coutinho

bussum 2021

Deze vragen horen bij de negende druk van *Sociologie voor de praktijk* van Klaas J. Hoeksema en Siep van der Werf.

© 1989/2021 Uitgeverij Coutinho bv

Alle rechten voorbehouden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprerecht (www.reprecht.nl). Voor de readerregeling kan men zich wenden tot Stichting UvO (Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties, www.stichting-uvo.nl). Voor het gebruik van auteursrechtelijk beschermd materiaal in knipselkranten dient men contact op te nemen met Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, www.stichting-pro.nl).

Eerste druk 1989

Negende, herziene druk 2021

Uitgeverij Coutinho

Postbus 333

1400 AH Bussum

info@coutinho.nl

www.coutinho.nl

Noot van de uitgever

Wij hebben alle moeite gedaan om rechthebbenden van copyright te achterhalen. Personen of instanties die aanspraak maken op bepaalde rechten, wordt vriendelijk verzocht contact op te nemen met de uitgever.

ISBN: 978 90 469 0719 1

NUR: 756

Vragen bij hoofdstuk 3

- 1 In juli 2010 valt de spanning voor het wereldkampioenschap voetbal in Nederland samen met tropische hitte. Wat betekent dat voor de kleding van de mensen op kantoor? In het *Financieele Dagblad* (De Jong, 2010) wordt het verteld: 'Jammer voor eenieder op kantoor, maar een mooi oranje WK-shirt kan niet aan naar het werk. Oranje is geen zakelijke kleur.' Wat trek je als bankier, notaris, adviseur of accountant aan als de temperatuur tropische niveaus gaat bereiken? Geen overhemd met korte mouwen onder het jasje, 'dat staat armoedig zonder manchetten'. De korte broek is alleen voor mannen met een baan in de buitenlucht. Bij vrouwen moeten de schouders wel bedekt blijven, dus geen spaghetti-bandjes. Een rok met een lengte tot maximaal 3 centimeter boven de knie. Een decolleté is ook bij hogere temperaturen uit den boze op kantoor. Sandalen voor de man absoluut taboe, vrouwen geen open schoeisel, zelfs geen *peep toe*. Vrouwen horen eigenlijk een panty te dragen: ook al is het heel warm, geen blote benen. Mannen horen een T-shirt onder het overhemd te dragen (geen zweetplekken te zien, geen doorschijnende borsthaargroei) en een stropdas.

Via je kleding kun je duidelijk maken dat je een bepaalde stijl hebt. Toch is de druk om bepaalde merken kleren of schoenen te dragen voor werkenden afgenomen: mensen zijn minder geneigd om meer te betalen voor dure merken. Ook de kledingcodes zijn minder streng geworden; de afgelegde stropdas is hiervan een voorbeeld.

De hogere klasse kocht haar levensmiddelen niet bij de Aldi, maar ging naar de Albert Heijn. Maar de klant is ontrouw geworden en stapt tegenwoordig veel sneller bij de concurrent naar binnen als deze goedkoper is en toch kwaliteit biedt.

Welke processen zijn er gaande in deze voorbeelden? Gebruik de begrippen uit dit hoofdstuk.

- 2 Tijdens de COVID-19-pandemie ontstond er verzet tegen de lockdown en maatregelen als het dragen van mondkapjes in openbare ruimten. Daarbij speelde een groep die zich 'Viruswaanzin' noemde (later: Viruswaarheid) een belangrijke rol in het bijeenbrengen van het verzet. Zij zagen de hele pandemie als een grote mondiale samenzwering en kregen in de sociale media veel aanhang.

Is hier sprake van een subcultuur of een contracultuur? Vanuit welk sociologisch kader is het ontstaan van een dergelijke groepering te verklaren?

- 3 **Stephan Sanders (1986) beschreef bewoners van een huis van het Amsterdamse studentencorps en die van een Amsterdams kraakpand.**

- Ze zijn het er alle drie over eens dat het meest kenmerkende aan een corpslid toch wel zijn schoenenkeuze is. Brogues inderdaad, liefst een beetje versleten en van dr. Adams. Over mensen die in ieder geval niet bij het corps horen, zijn ze het allemaal snel eens. Pluizige types. 'Bril, snor, baard, dat is heel oncorporaal. Vooral een snor. En verder dat Leidsepleinvolk met de trui in de broek gepropt en een RayBan-zonnebril op de neus. Nee, dat vinden wij toch niet leuk. Jij had het net over Ons Soort Mensen, nou, dan kun je hen betitelen als D.S.L., Dat Soort Lui.'
- Ze zien er alle drie als voorbeeldige krakers uit. Weggeschoren haarhelften. Zware legerschoenen. En veel enigszins gescheurde kleding. Gordon draagt als enige van de drie nagellak. Een venijnige combinatie van oranje en geel. Maar hij is dan ook een jongen. Het meest kenmerkende aan de jonge generatie krakers zijn echter de schoenen. Legerkistjes moeten het zijn. Het liefst die van Dr. Martens.
- Ze zien eruit als elkaars spiegelbeelden: de krakers en de ballen. Maar schijn bedriegt. Als ik over het ouderlijk milieu begin, dan biechten de krakers een voor een op dat zij eigenlijk 'ook van nette huize komen'.
Dus het enige verschil tussen hen en de corpsleden is dat de corpsjongens bij wijze van spreken doorgegaan zijn met hockeysen terwijl de krakers zijn gestopt.

Als het verschil tussen de twee beschreven subculturen niet samenhangt met sociale afkomst, zoals hiervoor wordt gesteld, waardoor is dan wel te verklaren dat er zulke grote verschillen tussen deze groepen zijn ontstaan?

- 4 In de jeugdhulpverlening komen steeds meer Turkse, Marokkaanse of Surinaamse jongeren om hulp vragen, omdat ze van huis weggelopen zijn. Voor de Nederlandse jongeren is er voor weglopers een praktijk gegroeid waarbij de jongere niet terug naar huis gestuurd wordt, maar elders wordt ondergebracht. Sommige hulpverlenende instanties hebben als officieel uitgangspunt dat zij uitgaan van de kinderen.
- Nu is dat voor Nederlandse ouders vaak al moeilijk te verteren, maar bij Turkse, Marokkaanse en Surinaamse ouders ligt dat – zeker bij meisjes – nog veel gevoeliger. Ook deze meisjes worden niet terug naar huis gestuurd, maar met het ouderlijk milieu wordt wel rekening gehouden: er zijn speciale opvangtehuizen voor moslimmeisjes en voor creoolse en Antilliaanse jongeren.

Hoe zou je deze situatie in termen van de theorie uit dit hoofdstuk omschrijven? Is hier sprake van discriminatie? Wat zou jij doen als je hulpverlener was en waarom?

- 5 'Pien Maso is hoofd van de centrale afdeling styling van De Bijenkorf. Als ze niet wist wat mode was, zou ze haar vak niet kunnen uitoefenen en als ze geen gevoel had voor de betekenis van het modieuze en het moderne, zou ze haar vak evenmin kunnen uitoefenen. Ze heeft al vaak meegemaakt dat de hele wereld om haar heen zwoer dat zij nooit van die rare lange truien of van die smalle korte broeken zouden dragen. Het volgende seizoen liepen ze er allemaal mee.'
(Vrij *Nederland*-bijlage 'Terugkeer van de goede manieren', 14 mei 1983)

Geef aan de hand van de theorie en begrippen uit dit hoofdstuk en het vorige hoofdstuk een sociologische typering van mode.

- 6 In paragraaf 3.5 kwam de Nederlandse cultuur aan de orde. Welke waarden zou jij typisch Nederlands noemen?**
- 7 In veel nieuwsuitzendingen over de lockdown als gevolg van de COVID-19-pandemie leek het alsof het grootste probleem van Nederland was dat we niet meer op terrassen konden zitten en naar het buitenland op reis konden. Hoe denk je dat voorgaande generaties naar deze waarden zouden kijken? Wat is er dan veranderd?**

- 8** Vanaf het begin van de jaren tachtig van de vorige eeuw is de belangstelling voor kunst in musea en theater toegenomen. Er wordt over geklaagd dat exposities nauwelijks meer rustig te bekijken zijn. Ook wordt wel gezegd dat het niet de echte liefhebbers zijn die nu in groten getale komen, maar mensen die cultureel mee willen praten en thuis naar de foto's kijken.

Wat vind jij van deze ontwikkeling? Motiveer je antwoord met gebruik van sociologische begrippen.

- 9** De omroepers op de radio en de televisie hebben bekende stemmen. Toen in het verleden de Surinaamse Noraly Beyer als presentator van het *NOS Journaal* verscheen, leidde dat tot reacties (bijvoorbeeld door een journalist in *De Telegraaf*) dat dat toch niet kon. Dat de nieuwslezeres zwart was, was niet het punt. Wat niet kon was haar persoonlijke, eigen stem en houding.

Op het hoofdkantoor van de telefoonmaatschappij Vodafone willen ze geen telefonistes met Limburgse tongval. De KLM vraagt stewardessen zonder Gronings of Fries accent.

Wanneer je naar de stemmen op radio en televisie luistert, zal het je opvallen dat er het zogenoemde Algemeen Beschaafd Nederlands wordt gesproken. Niet alleen hoor je nauwelijks een allochtone tongval, ook typisch Amsterdamse accenten of een Friese, Groningse of Limburgse intonatie zijn opvallend afwezig.

Is dit allemaal toeval of zijn er duidelijk aanwijsbare sociologische oorzaken te benoemen? Licht je antwoord toe.

- 10** **Waarom zou een overheidspolitiek die het krijgen van meer kinderen stimuleert om duurzame economische groei te stimuleren moeilijk liggen in Nederland?**